

MANNARINO

*Storia dei prischi tempi a che sull'ali
Col fosco velo innanzi a me t'arresti?.....*

*Ma ti resisto indarno... seco m'assuli
Dei casi antiqui cui pensier funesti.*

(Ximenes. Narranza di L. De Caro).

I

MANNARINU LILL-MALTIN

Maltin, ersqu...! hudu kliemi,
Jien mis-Sema nħossni mħabbar.....
Li ma nuri l-ħsieb li ġhandi
Lili hadd ma jista' jsabbar!

Jekk ma thossu fiex tinsabu
Innebbħkom irrid jien,
Alla tani dawl biżżejjed,
Tani qalb u tani lsien.

Ilha wisq marida qalbi
Fuq li ġralha din il-Ġżira.....
F'kelma wahda rrid inġhidu
Ahna lsiera, Malta lsira!

Dawna r-rħieb li fuqna jahkmu
Kull ġieh tilfu, kull mistħija!
Jekk għat-tieba hrara kellhom
Ilu żmien li ġiet mitfija.

Il-wegħdiet tas-Slaten mejta
Minn tal-lum ġew miksurin,
Il-jedd kollu ġewwa jdejhom.....
X'jedd fadlilna, ja Maltin?

X'jista' l-ħakem, x'jista' l-ħsqof
Taħt il-qawwa tas-Sultan?
L-ebda jedd ma jistgħu jfahru,
Jagħmlu biss kif irid dan —

Kif irid il-*kelb ta' Spanja*,
Xih imtabba' minn kull dnuħ,
Dak Ximenes illi jgħatti
B'gild harufi qalb ta' lup;

Is-Sultan u ta' madwaru
Mimlijin nara bil-hjiena,
Kollox gabru taht idejhom
Minghajr haqq u minghajr hniena.

Bl-ebda biża' kollox jaghmlu
Kull hżunija, kull dñubiet;
Minnhom tibża' n-nisa taghkom
Tibża' minnhom ix-xebbiet.

Min imur xi haqq jitlobhom
Lilu wiċċ ma jaghtu xejn,
Jekk għat-tieni darba jitlob
Isib ruhu... min jaf fejn!

Xejn timlew għajnejkom, huti,
Billi x-xaba' ntom taraw,
Għax b'dan biss narahom jahsbu
Li dil-Gżira u lilna xtraw!

Hobż jaghtuna, da nistqarru,
Fostna hadd bil-ġuħ ma jmut:
X'jiswa l-hobż, il-fidda, id-deheb
Jekk sa l-hsieb għandna marbut?.....

Jahtieg, l-ahwa, nuru rwiehna
Blex nehilsu l-Gżira taghna
Minn dan-nies li bina qarrqu;
Nitma jien, Alla jkun maghna.

Naqilbuhom! Xejn la tibżghu,
Ej ningħaqdu lkoll flimkien
U nahilfu li ngarrfuhom,
L-ewwel wiehed nahlef jien.

Kull min hu bin din il-Gżira
Għandu lilha demmu jaghti,
U min demmu lilha jiċhad
Quddiem Alla jinsab hati.

Jekk it-toqol minn tal-jasar
Fuq irjusna kollu ngama',
Naqilbuhom! u mad-dinja
L-isem taghna jmur jistama!

II.

MANNARINU FIL-ĦADID

Le ma nwaġġa' ghax fuq ġismi
Nhoss it-toqol tal-hadid,
Jien ghalik, hanina Malta,
Iżjed mn'hekk nitgħabba rrid.

Iva jiena għal imħabbtek
Kollu ridtu mċarċar demmi!
Ridt ingħinek, iżda s-Sema
Għoġbu jżid u jkabbar hemmi.

Minn dan-nies li għar iġibu
Kemm lis-sejf kemm lis-Salib
Ridjt nehilsek, iżda s-Sema
Għewwa habs ried lili jġib!

Ma kienx daqq il-hin immela
Li jiġġarrfu l-mishutin:
Jasal iżda, jasal, Malta,
L'ahna nkunu meħlusin!

Titla', fi-ahhar, nitma f'Alla,
Xemx mix-xefaq li tarak
Bil-ferħ kollu tibqa' hielsa
Minn min jifhem illi xtrak!

Mannarino, min jaf iżda
Tibqax haj sa dak il-jum?.....
U min jaf f'dal-habs mudlami
Għal kemm snin tibqa' mżmum?.....

Sal-mewt nibqa! iżda qanpiena
Mejta mejta smajt f'widnejja...
Uh, jahasra! għall-mewt jimxu
Dawk li lbierah kienu hdejja!

Alla magħkom, huti, wliedi,
Li għall-mewt intom sejrini
Għax habbejtu wisq lill-Gżira,
Intom tkunu qaddisin!

Ghaliex jien ma ninsabx maghkom
Li kont fostkom l-ewwel wiehed?
Lil dil-mewt li ghira ġġibli
Ghaliex jien kelli nittiehed?

Kabbru qlubkom, ahna Nsara,
Minn dil-art intom ghall-Genna!
Nitma jien li Kristu lilkom
Gewwa hdanu qed jistenna.

O Mulejja, li fuq ghuda
Mitt sabiex il-jasar tholl,
Af li dawn sejrin imutu
Ghax il-jasar baghdu wkoll!

Fis ilqagghom ġewwa s-Sema
U ghannaqhom bejn idejk,
Daqs kemm int qrib minn Missierek
Lilhom qrib iġbidhom lej!

W int, o Malta, qatt la tinsa
Kullma ghamilna mhabba fik,
Lil uliedek fakkar dejjem
Lj kien hawn min miet ghalik.

Jiena ridt inxerred demmi,
Xtaqt ukoll ghalik immut!
Il-kefrin hallewli hajti
Biex jarawni hekk marbut!

Ma twaqqghuni, għad li ridtu
Bil-hadid ixxikklu l ġismi,
Mannarinu kont u nibqa',
Ireghidkom dejjem ismi.

Fl-ahhar tghib il-kewkba taghkom,
U terhuna, ja kefrin!
Jasa! waqt li fih inkunu
Jien u Malta rebbehin!

III

MANNARINU LIL BONAPARTI

Ġeneral, jekk Alla baġtekk
Sabiex tgħin lill-Gżira tiegħi,
Halli ninżel għarkobbtejja
Biex riġlejk inhaddan miegħi.

Meta l-habar wasal f'nofsna
L'inti riesaq lejn dil-Gżira
Kollha triegħdu l-kbarat tagħna,
F'qalbi jien hadt ferha kbira.

Dal-kbarat li fuqna jaħkmu
Jassru l Malta wil-Maltin;
Hlief il-libsa xejn ma jgibu
Tal-kbarat il-lewlenin

Sjuf imsadda! għien u xwienj
Izommuhom għall-fohrija,
Biex fis-sajf iduru dawra
Lejn il-Lvant, lejn Barbarija.

X! xanbekk minn hemm igibu
B'xi erba' Gharab imsejknin
Priża! Priża! u jbigħuhom,
Għax tbighuhom, o kefrin...?

Illi bniedem ibiegh iehor
Fejn hallieh Alla miktub?
Ġeneral, dan fuq l-Ewropa
Narah jiena l-akbar dnuh.

Dejjem bghadtu, u bghadt haġ'ohra,
Li dal-habs qamet għalija,
Illi wiehed wahdu jaħkem
Bl-ebda lġiem, bl-ebda tmerija.

U fuq da magħluq haw' ġewwa
Ili bosta u bosta snin:
Għall-ħruxija ta' min jaħkem
Ridt inqajjem il-Maltin.

Ma stajtx nahmel illi f'Malta
Is-Sultan jaghmel l'irid,
U ġie frasi li b'taqliba
Jarga' ahjar kollox minn ġdid.

Inti gharef f'dawn il-hwejjeġ
Bonaparti, wieġeb lili —
Aghm'lt jien hażin jew tajjeb?
Liema ghar issib f'ghamili?

Kullma ghamilt jien stqarrejthulek
Jekk f'dan kollu ssib xi htija,
Xih imjassar haw' quddiemek...
Dak li joghġbok aghmel bija.

Iżġa 'l Malta, Bonaparti,
Iżġa 'l Malta tahqarhiex!
Dan jitolbok Mannarinu
U dit-talba tinsihix.

IV.

BONAPARTI LIL MANNARINU

Mannarinu; qabel jiena
F'Malta ġejt kont nisma' bik,
U fost hsiebi wisq imqassam
Bosta drabi jien hsibt fik.

Nistqarrhulek b'qalbi kollha,
Meta int ridt tixghel il-Gżira,
Franza tiegħi kienet ghadha
Ma stenbhitx min-naghša l-kbira.

U għalhekk, o Mannarinu,
Wiċċek ridt narah b'ghajnejja;
Inti Raġel! halli nghannqek,
Mannarinu, ġewwa jdejja!

Lilek Malta tista' twegġeh,
Ta' Missier tista' ttik l-isem,
Sabbat fl-art edawk il-hdejjed...
Holl u serraħ dak il-ġisem.

Inti hieles minn dal-jasar,
Jien ma nsiblek l-ebda dnewwa;
Int urejt li thobb il-bniedem,
Kullma ghamilt xieraq u sewwa.

Gawdi 'l Malta bhal missierha,
Dana l-isem minnha writtu,
Ibqa' hieni f'Malta tieghek,
(Jien immur niehu l-Egittu.)

~~KLIEM TA' XIH~~

(Minn "Lapsi")

~~Ixxalaw, ixxalaw, zghazagh,
Kemm bin-nhar u kemm bil-lejl:
Illum taghkom u llum ghoddu,
Xi jkun ghada tahsbu xej'.~~

~~Kemm il-jum minn fuqna jghaddi
Afu, wliedi, hu mirbuh:
Izfnu, doggu, ghannu, tqabzu
Kemm ittikom qalb u ruh.~~

~~Sa kemm jibqghu s-snin il-hodor
Ix-xalar la titilfux;
Meta tmil is-sieq ghall-hofra
Tkunu tridu u ma tistghux.~~

~~LIL GANNINA~~

~~Ghaliex qalbek sewda
Il-lejla, Gannina?.....
Ej' ej' naghmlu dawra
Flimkien, o hanina.~~

~~Go-sema kahlanj
Bil-kwiekeb miżrugh
Il-qamar qed jiddi
Fi-gmielu merfugh:~~